

Gazetecilerin mahremiyeti ihlal gibi kutsal bir haklar? yok

Önde gelen ifade özgürlüğü uzmanlarından Eric Barendt, İngiltere parlamentosunun mahremiyet hakkı raporunu gazeteci John Kampfner'in eleştirilerine karşı savunuyor.

Tahmin edileceği üzere basın, Lordlar ve Avam kamaraları ortak komitesinin özel hayatın gizliliği ve ihtiyati tedbir kararlarına ilişkin raporunu yayımlanmaz parça pinçik etti. 27 Mart 2012 tarihli The Guardian'da yayımlanan sert [saldırılardan](#) birinde yazar John Kampfner'in seçtiği başlık "Daha sık mahremiyet yasaları yalnızca zengin ve güçlülerin iktidare yarar" şeklindeydi. Siyasetçilerin çoğu zaman mahremiyet yasalarını basın tarafından ortaya çıkarılması gereken skandalları gizlemek için kullandığını ima eden Kampfner, komitedeki milletvekili ve lordların ifade özgürlüğünü sözde destekler gibi göründüğünü öne sürdü. Gazeteci, rapordaki önerilerden birinin arama motorlarını mahremiyeti ihlal ettiği hükmüne varılan her türlü veriyi "hem kendi arama veritabanlarından hem de internetten silmeye" zorlayabileceğinden duyduğu kaygıyı özellikle belirtti.

Bu eleştiriler yerinde değil. İlk olarak komite, The Guardian'daki başlığının iddia ettiği gibi "daha sık" ya da daha sert mahremiyet yasaları önermiyor. Rapor, mahkemelerin ifade (ve basın) özgürlüğüyle özel hayatın korunması ilkesi arasında genelde doğru bir denge kurduğunu değerlendirilmesini yapıyor. Bu ilkelerin ikisi de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesiyle teminat altına

Özgürlük Platformu

Thirteen languages. Ten principles. One conversation.

<https://freespeechdebate.com/tr>

1998 tarihli İnsan Hakları Yasasıyla İngiliz hukukuna dahil edilmiştir. Mahkemeler ve daha önce mahremiyetle ilgili şikayetleri hükme bağlayan Başna Yönelik Şikayetler Komisyonu gibi organlar, karışık olarak gelen her vakada ilgili tüm verileri temel alarak mahremiyetin mi yoksa ifade özgürlüğünün mü daha önemli olduğunu belirlemek zorundadır. Mahkemelerin mahremiyetle ilgili olarak karışık vakaların çoğu, herkesi etkileyen önemli toplumsal ya da ekonomik kararlar alan siyasetçiler ve diğer toplumsal aktörler tarafından değil, cinsel hayatlarıyla ilgili bir haberin yayımlanmasıyla durdurmak için çarpışan futbolcular ya da ünlüler tarafından dava konusu edilmektedir. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hükmü gereği, siyasetçiler dahi belli bir mahremiyet hakkına sahiptir. Bir milletvekilinin geçmişi veya halen sekreteriyle ilişkisinin olduğu bilgisinin, seçmenlerini temsil etme yetisini ya da Avam Kamarası'ndaki görevlerini etkilediğine dair kanıt olmadıkça sürece, kamu çıkarının gereği olup olmadığı net değildir.

Zengin ve güçlülerin mahremiyet yasalarından toplumun kalanından daha fazla yararlandıkları kesinlikle doğrudur. Ancak bu durum büyük oranda sıradan insanların hayatı okurların veya da izleyicilerin ilgisini çekmezken, basın ve diğer mecraların zengin ve güçlülerin özel hayatları, özellikle de cinsel ilişkilerini çok daha sık haberleştirmesinden ileri gelmektedir. Dahası, komite raporunun 136. paragrafında da kabul edildiği gibi mahkemeye gitmenin maliyetini yalnızca varlıkları karşılayabilmektedir.

Ritz ya da Dorchester otellerinin varlığına fiyatların fahiş olduğu gerekçesiyle karşı çıkılmayacağı gibi bu da tek başına mahremiyet yasalarına karşı çıkmak için uygun bir sebep değil. Özel hayatları bazen basının ilgisine mazhar olan sıradan insanların mahremiyetlerini korumak için mahkeme masraflarının düşürülmesi ya da daha gerçekçi bir biçimde, daha ekonomik başka mecralara erişiminin kolaylaştırılması bir çözüm olabilir. Komite raporun beşinci bölümünde (203.-209. paragraflarda) mahremiyetle ilgili şikayetlere dair alternatif çatışma çözümü mecraları önerisi de dahil olmak üzere, mahremiyetin yeniden biçimlendirilmişi bir basın düzenleyicisi tarafından korunmasına yönelik makul ancak müphem bir dizi tavsiyede bulunduğu halde nedendir bilinmez, Kampfner eleştirisinde bu tavsiyeleri göz ardı etmiştir.

Karışıkadaki asıl sorun, twitter kullanıcıları, blog yazarları ve ne yazık ki sorumsuz milletvekilleri tarafından (raporun mecliste mahremiyet hakkı ve ifade özgürlüğü arasındaki ilişkiyi inceleyen 6. bölümüne bakınız) gayet kolayca göz ardı ediliveren mahremiyet haklarının etkili bir şekilde nasıl uygulanabileceğidir. Geleneksel kitlesel basın genel itibarıyla, davalarının kimliğinin gizli tutulması da dahil olmak üzere mahkeme kararlarına uygun hareket etmeye güvenilebilir. Gerek kurumda çalışan gerek dışarıdan hukukçular söz konusu kuruluşlar bu tür konularda bilgilendirir. Dahası, özellikle yerel ve bölgesel basın kuruluşlarında çalışan editörler kişisel mahremiyet haklarının ihlalinin hizmet ettikleri toplum nezdinde itibar kaybının yanı sıra ciddi mali riskler taşıdıklarını bilirler. Blog yazarları ve twitter kullanıcılarının yasaya saygılı davranacağı konusunda ise hiçbir güvencemiz olamaz. Hatta özellikle mahremiyetin deşeri konusunda üpheleri olanlar mahkeme kararlarına karşı çıkmaktan keyif alabilir.

Dolayısıyla komite, mahremiyet haklarının özellikle internet ortamında (91 ve 119. paragraflar)

Özgürlüğü Platformu

Thirteen languages. Ten principles. One conversation.

<https://freespeechdebate.com/tr>

daha iyi korunması için bir dizi tavsiyede bulundu. Bunlardan birisi Google ve diğer arama motorları, herhangi bir internet sitesinin içeriğinin belli bir kişinin mahremiyet hakları ihlal ettiğine dair açık bir mahkeme hükmünün bulunması halinde söz konusu sitenin linklerini kaldırılmaya özendirilmesine, gerekli hallerde mecbur kılınmasına yönelik mevzuat oluşturulmasına yönelikti.

Google'ın [110-115](#) arası paragraflarda yer alan ifadesine göre bu tür internet sitelerine erişimin engellenmesi teknik olarak mümkün olsa bile bu sitelerin takip edilmesi ilke olarak arzu edilmiş bir durum değildir. Max Mosley'in ifade ettiği üzere, komite Google'ın mahkeme kararlarının uygulanmasına yardımcı olmak konusundaki gönülsüzlüğüne son derece anlayışlı biçimde eleştirel yaklaşmış. Google'ın yardımcı, Kampfner'in iddia ettiği gibi mahremiyeti ihlal eden internet sitesinden ilgili verilerin kaldırılmasına değil, içeriğe erişimin engellenmesine yarayacak. Bu da tamamen başka bir mesele.

Başta genelinde son derece ihtiyatlı ve önerilerinde de muhafazakar olan ortak komite raporuna yönelik eleştirisinin arkasında muhtemelen birbiriyle bağlantılı iki temel inanç yatıyor. Birincisi gazeteciler ve diğer yorumcular için yazdıkları her şeyin insanların asli yasal haklarından olan ifade özgürlüğü tarafından korunduğunu düşünmenin son derece kolay olması. Çoğu durumda öyle olsa bile her durumda değil. Ünlülerle ilgili gerçekten mahrem meselelerle ilgili dedikodular ya da spekülasyonların, doğru olsalar dahi, ifade özgürlüğünün koruması altında olması gerekirken gerekmediği son derece belirsiz. İkinci olarak ABD'de kürtaj hakkının kişisel mahremiyetinin veçhelerinden biri olarak görülmesi örneğinde olduğu gibi, mahremiyet kavramına çok çetreliliğe bakıldığında kolaylıkla bastırılabilirliği için, kıymeti pek takdir veya itimat görmüyor. Ama mahremiyet temel haklardan biri, çünkü mahremiyet hakkının olmadığı hallerde bireysel kişiliğimizi geliştirmek ya da bazen tartışmaya müdahil olmak için alanımız ya da geçerli olamaz kalmayacaktır. Dahası, dost ya da sevgili olabilmek, bu hakkın varlığına gerektirir. Başta bu alanla ilgili savlarımızın istenmeyen sonuçlarından biri mahremiyet hakkının ortadan kaldırılmasıdır. Bu da özel ve kamusal hayat arasındaki sınırların yok edilecek, herkesin zararına olacaktır.

Bu makale [Eurozine](#)'de tekrar yayımlanmıştır.

UCL'de emekli hukuk profesörü ve alanla ilgili klasikleşmiş başvuru kitaplarından Özgürlüğü'nün (Oxford Üniversitesi Yayınları) yazarı olan Eric Barendt, Özgürlüğü Platformu dan kaynaklıdır.

Yayımlandı: April 19, 2012